

УДК 811.161.1

Ільчук К. І.

старш. викл. ЗНТУ

**ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ НА ОСНОВНОМУ ЕТАПІ ЇХ НАВЧАННЯ
У ЗВО**

Вивчення російської/української мови для іноземних студентів-нефілологів основного етапу є підґрунтям професійної підготовки за обраною спеціальністю, а сама мова – засобом отримання освіти, тому основним завданням на заняттях з мови є формування у студентів мовленнєвих умінь і навичок у тих видах і формах спілкування, на яких

базується навчальна діяльність. Навчання іноземних студентів-нефілологів мовлення в навчально-професійній сфері є домінуючою і, відповідно до Навчальної програми на бакалаврат, має займати до 70 % усього навчального часу. Мета цієї роботи – визначити особливості мовної комунікації іноземних студентів основного етапу навчання, проаналізувати основні засоби формування комунікативної компетентності іноземних студентів.

У навчально-професійній сфері основним засобом формування комунікативної компетентності є комплекс вправ і завдань, які базуються на навчальному тексті. Всі типи вправ повинні мати комунікативну скерованість, природну мотивацію мовлення, забезпечувати структурну різноманітність матеріалу, системність провадження мовного та мовленнєвого матеріалу, реалізовувати принцип нарощування складності. Завдання повинні бути близькі до тих видів роботи, яку іноземні студенти виконують на практичних та лабораторних заняттях зі спеціальних предметів, під час захисту курсових та бакалаврської роботи.

Типології комунікативних вправ і завдань розробляли такі науковці і методисти, як Безносенко Л. М., Борзенко С. Г., Митрофанова О. Д., Мотіна К. І., Пасов Є. І., Скалкін В. Л., Сосенко Є. Ю. та інші.

Дослідники з навчання іноземних мов розрізняють три типи вправ в залежності від їх призначення. Так, професор Митрофанова О. Д. зазначає такі типи: *умовно-комунікативні, ситуативно-спрямовані та синтетичні*, професор Мотіна К. І. – *мовні, умовно-мовленнєві та мовленнєві*. Найбільш деталізована типологія вправ професора Скалкіна В. Л. *респонсивні* (питально-відповідні, умовна бесіда); *ситуативні* (проблемні ситуації); *репродуктивні* (переказ, драматизація); *дискутивні* (навчальна дискусія); *композиційні* (розповідь на запропоновану тему); *ініціативні* (прес-конференція, композиція діалогів, імпровізація, рольові ігри).

Спираючись на концепції різних авторів, можна зробити висновок, що доцільні на практиці вправи, які формують механізми розпізнавання та породження висловлювання, та ті, які забезпечують практичні навички та уміння в професійній комунікації. Всі вони повинні бути об'єднані спільною метою – навчити студентів професійному мовленню. Порівняльний аналіз різних типологій вправ дозволяє виділити три основні їх типи:

1. *Докомунікативні*, що передбачають подолання мовних труднощів: відповіді на питання з пропонованими словоформами; питання до виділених слів і речень; конструювання речень за зразками; різні види мовної трансформації тощо, наприклад, при вивченні РМІ: 1) *Ответьте на вопросы к тексту, используя конструкции что является чем, что представляет собой что*; 2) *Перестройте данные предложения, используя варианты выражения различия*; 3) *Дайте отрицательный ответ на вопросы*.

2. *Навчально-комунікативні*, що імітують справжнє спілкування на спеціальні теми: передавання змісту речення іншими словами; заміна одних висловлювань іншими – близькими або протилежними; заміна окремих слів в реченні синонімами або антонімами тощо, наприклад, на заняттях із РМІ: 1) *Замените предложения синонимичными, используя глагол способствовать*; 2) *Вставьте вместо точек глагол, показывающий изменение свойства*; 3) *Дайте описание какого-либо материала по аналогии с данным*. 3. *Реально-комунікативні*, що допомагають розвитку вмінь та навичок формування власного висловлювання: розподіл тексту на змістовні частини; вибір головної та додаткової інформації; компресія та трансформація змісту тексту; виділення основних структурно-змістових блоків тексту; відтворення основної інформації прочитаного, наприклад російською мовою, тексту за планом тощо: 1) *Сократите данные предложения, оставив только основную информацию*; 2) *Используя слова, данные в скобках, внесите дополнительную информацию*; 3) *Продолжите абзацы, развивая основную мысль*; 4) *Устно перескажите текст в форме монолога-рассуждения, используя тезисный план*. Також до реально-комунікативних завдань можна віднести творчі завдання інтерактивного характеру: рольові ігри, інтерв'ю, завдання-сценарії, завдання-проекти, тематичні дискусії, метод «круглого столу» та інтерактивні завдання з застосуванням інформаційних технологій.

Таким чином, головне завдання навчання іноземних студентів на основному етапі є формування їх комунікативної компетентності в реальному спілкуванні освітньо-професійної сфери, тому комунікативні завдання мають бути на кожному занятті, а час на їх виконання складати до 90 % навчального часу. На перших курсах домінують докомунікативні та навчально-комунікативні завдання, на старших курсах – реально-комунікативні та творчі завдання інтерактивного характеру.